

Dr. Nyirjesy István, a Georgetown Egyetem orvosprofesszora, az amerikai nők egyik „mentője”

Dr. Nyirjesy István orvosprofesszor, a Washingtoni Magyar Klub elnöke

Jobb félni és megelőzni!

Dr. Nyirjesy István a Georgetown Egyetem orvosprofesszora, számos kutatóintézet konzultánsa, rákszűrési programok igazgatója, tizenegy szakmai társaság tagja. Pályáját hét jelentős kitérítés fémjelzi, és közéleti tevékenysége által is ismert. Meghitt hangulatú családi házában beszélgettünk, a marylandi Bethesda-ban. A nappali szoba falán szépapja, dr. Bertalan Lajos orvos portréja függ, aki a napóleoni háborúk magyar és osztrák sebesülteit kezelte; ennek elismerésként az 1820-as években aranyfeskendő érdemrenddel tüntették ki.

lasztották a Független Kiszagdapárti képviselőjének. 1947 tavaszán azonban a hatalomra törő szélsőbaloldali Nagy Ferenc miniszterelnököt svájci tartózkodása idején lemondásra kényszerítette, és száműzte. Ugyanakkor Varga Béla, a Nemzetgyűlés elnöke, Ausztriába menekült, ahonnan később az Egyesült Államokba ment. Kovács Béla kiszagdapárti képviselőt viszont az orosz hatóságok bebörtönözték, majd elhurcolták a Szovjetunióba. Ekkor apám megtudta, hogy ő is rajta van a gulaglistán, és csupán napok kérdése, hogy őt is letartóztassák. Ezért a családom 1947.

- **Ezután kezdődött a katonai pályája! Tulajdonképpen szállíthatnám alezredes úrnak is!**

- Tizenegy évig a tengerészetnél végeztem orvosi szolgálatot, amely alatt valóban alezredesi rangig jutottam. Úgy kerültem oda, hogy behívták kötelező katonai szolgálatra, és a végzettségem révén kezdetül fogva századosnak soroltak be. Mivel a katonaságnál kitűnő volt a szakorvos képzés, elfogadtam állásajánlatukat, és szüléset-nőgyógyászati szakosodtam.

- **Következett az egyetemi pályafutása...**

- **Hogyan szóltam: doktor úrnak vagy professzor úrnak?**

- Mivel hosszú kinti életem által amerikaivá lettem, a doktor úr áll közelebb hozzám, de valahányszor európai kongresszuson veszek részt, professzor úrnak szólítanak.

- **Ritkaság számba megy, hogy az amerikai szakmai életrajzában felsorolt nyelvismeretnél az első helyen a magyart jelöli meg. Miért?**

- Mert az anyanyelvem. Sajnos viszonylag hibásan írok magyarul. A feleségemmel és a gyermekeimmel franciául értekezünk, a szakmámat pedig nyilván angolul gyakorolom.

- **Ezek mellett németül és olaszul is jól tud... Honnan származik e sokrétű nyelvtudása?**

- Tizenhét éves koromig a székesfehérvári cisztercita gimnáziumba jártam, majd Ausztriába kerültem, ahol az innsbrucki magyar nyelvű gimnáziumba iratkoztam. Ott is érettségiztem. Azt követően tanulmányaimat két évig német nyelven folytattam, az innsbrucki orvosi karra, majd hat évet jártam a belgiumi Louvain Katolikus Egyetem orvosi karára, ahol francia nyelven tanultam.

- **Hogyan került Innsbruckba?**
- Az 1920-as években édesapám a magyar kultuszminisztériumban dolgozott. Ismert szakember volt, és náciellenes meggyőződésű. A háború után megvá-

- **Milyen volt az innsbrucki magyar gimnázium?**

- Minden tantárgyat magyar nyelven tanultunk, és az iskolának volt nyilvánossági joga, vagyis elismerték az ott szerzett érettségi diplomát.

- **Hogyan került Belgiumba?**

- Mindig orvosi pályára készültem, és miután két évet végeztem az innsbrucki orvosi karon, ösztöndíjat kaptam louvaini egyetemre. Ott szerztem doktorátust, amit az Amerikai Egyesült Államokban is elismernek. Egy évvel később le kellett ugyan tennem az államvizsgát, de szerencsére minden tantárgyból átlmentem, és az Amerikában végzett orvosokkal egyenjogú lettem.

Dr. Bertalan Lajos, a napóleoni háborúk magyar és osztrák sebesülteinek orvosa, az aranyfeskendő érdemrend kitüntetettje

- Meghívtak a washingtoni Georgetown Universityre. Docenként kezdtem, és két-három évvel később kineveztek klinikai professzornak.

- **Mit jelent ez a cím?**

- A klinikai professzor nem tartozik az egyetem fizetett struktúrájába. Ezáltal lehetővé vált, hogy kiterjedt magánpraxist folytassak. Mindmáig tanítok, műtök, és a saját rendelőmben konzultálok.

- **Hogyan írta le a nem szakember számára a kutatási területét és a főbb kutatási eredményeit?**

- Már louvaini diákként elkezdtem foglalkozni a méhnyakrák diagnosztikájának módszereivel. Ekkor vezették be a citológiai kenetvizsgálatot. Erről írtam az első szakközleményemet, amely Belgiumban jelent meg. A rákszűrő vizsgálatok azóta is foglalkoztatnak. A citológiai szűrés a méhnyak levált hámrétegeinek vizsgálatát jelenti, amit George Papanicolaou és Aurel Babes vezettek be. Babes két évvel megelőzte Papanicolaout, de mert eredményeit francia nyelvű szaklapokban tette közzé, a módszer az akkor már Amerikában élő Papanicolaou nevévé vált ismertté. Az úgynevezett Pap-teszt során a levett mintából kenetet készítenek, fixálás és speciális festés után mikroszkópos vizsgálatnak vetik alá.

- **Miért fontos ez a szűrés?**

- Azért, mert a méhnyakrák a női nemű szervek harmadik leggyakoribb rosszindulatú megbetegedése. Az Amerikai Egyesült Államokban az 1960-es évektől a nők nagy többségét rendszeresen szűrjük, s mivel a rákot megelőző elváltozások könnyen gyógyíthatók, a méhnyakrák által okozott halálozás már minimális. Az amerikai egészségügyi minisztérium anyagi segítségével a Georgetown Egyetem felállított egy méhnyakrák elleni szűrőközpontot, ahol ingyen szűrték a főváros legszegényebb nőit. Ezt a programot öt éven át én vezettem. Amikor a tengerészetnél dolgoztam, lehetőségem nyílt arra is, hogy 22 kórházból álló lánc mintegy 175 ezer nőről felvett szülészeti adatait statisztikailag feldolgozzam. Ezt az 1960-as évek „szuperszámtírójévé” végeztük, a teljes falat elfoglaló UNIVAC-kal. Eredményesek voltunk, ezért 1973-ban az American Cancer Society kitüntette a Remény Kardjával (Sword of Hope).

- **Milyen a helyzet Kelet-Európában?**

- Ott általában gyógyítják a betegségeket, de a megelőzésükkel keveset törődnek. Találkoztam olyan orvosprofesszorral, aki így vélte: „a rákszűrés érdekes, de nekünk nincs rá időnk”. Ezt téves mentalitásnak tartom.

- **A minap olvastam a szakorvos világhálón közzétett véleményét, miszerint „Magyarországon a nőgyógyászati rákszűrés személyi és anyagi feltételei biztosítottak. A női lakosság teljes átszűréséhez kitaró, gondos egészségnevelői és felvilágosító munkára van szükség.”**

- Teljesen egyetértek a kijelentés má-

Nyirjesy professzor bethesdai otthonában

sodik mondatával; éveken óta végezek lassú háttér munkát, amely a szovjet befolyás alatt állt országok magas halandóságát hivatott csökkenteni. Németország keleti felében például, az egykori NDK területén, a méhnyakrák két és félszer gyakoribb mint a volt Nyugat-Németországon. Magyarországon sok orvost sikerült ráébresztem a rákszűrés fontosságára. Ami viszont az anyagi feltételeket illeti, arra hadd szolgálnak egy szám-szerű adattal: három évvel ezelőtt Magyarországon összesen öt mammograph (az emlőrák szűrésre használt röntgen-gép) létezett, míg Maryland alig 55 ezer lakosú Bethesda városában 30 ilyen készülék működött. E helyzet javítására életre hívtuk a Nemzetközi Nőgyógyászati Rákszűrési és Megelőzési Alapítványt (International Foundation for Gynecologic Cancer Detection and Prevention). Ösztöndíjakat biztosítottunk több magyarországi szakembernek továbbképzésre és külföldi konferenciákon való részvételre; *Hernádi Zoltán* professzor magyarra fordította a vonatkozó témájú szakkönyvemet, és azt a Springer Verlag kiadta. Az alapítvány égisze alatt számos előadást tartottam Magyarországon, Szlovákiában és Erdélyben is.

- **Az elismerés sem maradt el...**

- Idén nyáron értesítettek, hogy a magyarországi Cervix Pathológia Társaság egyhangú szavazattal nekem ítélte az Arvay Emlékéremet, amelyet október közepe fogok átvenni.

- **Nyirjesy István orvosprofesszor től-tölte be a Fabricy Kováts Mihály szoborállítás bizottság elnöki tisztjét is. Kérem, ismertesse e rendkívül sikeres akció!**

- Már több mint negyedszázada felvetődött az ötlet, hogy emlékművel kellene megörökítenünk Fabricy Kováts Mihály alakját. Miután 1778-ban George Washington a Pulaski-legió ezredes-parancsnokává nevezte ki, Kováts volt az amerikai könnyűlovassági fegyvernem megalapítója. Előbb New Jerseyben harcolt az angolok és az általuk felbitzott indiánok ellen, majd Dél-Karolinába ve-

zényelték Charleston város felszabadítására. A charlestoni csatában, lovasroham vezetése közben halt hősi halált 1792-ben. *Jeszzenszky Géza* volt nagykövete kieszközölte, hogy a *Takács Pál* makette szerint készült emlékművet a washingtoni magyar nagykövetség előtt helyezhessék el, különben megfizethetetlenül sokba került volna. Kezdeményezésünket a magyar külügyminisztérium új politikai vezetése és *Simonyi András* nagykövet úr is támogatta. Az emlékmű felállítását a washingtoni magyarság talán eddigi legnagyobb szabású vállalkozása, amelynek megvalósítása csak valamennyiünk összefogásával vált lehetővé. Erkölcsei, politikai jelentősége felbecsülhetetlen: évenkénti megkoszorúzásán keresztül szeretnénk az amerikai politikai, de a szélesebb társadalmi közvélemény számára is feleleveníteni azt a sajnos gyorsan elfeledett történelmi tényt, hogy már a függetlenségi háborúban harcolt olyan magyar hős, aki az amerikai nép szabadságáért küzdött, és feláldozta érte az életét.

- **On a Washingtoni Magyar Klub elnöke. Kérem, beszéljen a sokak által ismert közéleti tevékenységéről!**

- A Washingtoni Magyar Klub elnöke évtizedeken át *Hám Tibor* orvos, egykori kiszagdapárti képviselő volt. Akkoriban a klub inkább politikai megbeszélés fóruma volt, kétórás előadásokkal, amelyekre kétórás hozzászólások következtek. Az ülések gyakran hajnali két óráig tartottak. Miután én kerültem az elnöki tisztre, az előadások tartamát egyórára rövidítetttem, az üléseket követő megbeszélés és vacsora összesen három órányit. Így is komoly szervezési gondokkal kell megküzdönnünk, nem könnyű magyar nyelvű előadásokat találnunk és színhelyet a klubulási megbeszélésekhez, gondot okoz a beutazás is. Ennek ellenére klubunk működik, és sok jó megnyilvánulásnak adott helyet. Legutóbb éppen a Panoramá magazin washingtoni közönségtalálkozóját szervezte meg.

Lówy Dániel